Lakivaliokunnalle

Lausunto

Asia: HE 61/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 17 ja 20 luvun muuttamiseksi

Ehdotetuilla rikoslain muutoksilla toteutetaan hallitusohjelman kirjaus.

Ehdotettu lainuudistus kattaa kaksi keskenään varsin erilaista asiaa. Niihin liittyy myös hieman erilaisia periaatteellisia kysymyksiä. Ensimmäisessä on kyse raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapidon säätämisestä rangaistavaksi. Kyse olisi tässä muodossa uudesta kriminalisoinnista. Väkivaltakuvauksen levittäminen on sen sijaan nykyäänkin rangaistavaa. Raa'an väkivallan kuvaaminen voi nykyisinkin toteuttaa esimerkiksi kunnianloukkauksen. Toisessa on vastaavasti kyse siitä, että lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidosta säädettäisiin törkeä tekomuoto.

Mainitsen jo heti tässä alussa, että näen erityisesti ensimmäiseen ehdotukseen liittyvän huomattavia ongelmia, minkä vuoksi en kannata sen hyväksymistä. Ensimmäisen osa-alueen kohdalla syyt tähän ovat painavampia ja jäljemmin esitettävin tavoin periaatteellisia. Esitetyn uudistuksen taustalla oleva lainvalmistelu ei ole ollut riittävän laadukasta asian merkitykseen nähden, mikä näkyy siinä, että lukuisia merkittäviä ongelmakohtia on jäänyt havaitsematta ja käsittelemättä. Jälkimmäisessä puolestaan huoleni liittyy yhtäältä siihen, että lainuudistuksen hyödyt eivät välttämättä olisi huomattavia ja ylittäisi sen haittoja ja toisaalta siihen, että vakavienkin kuvia koskevien hallussapitorikosten yhteys lapsiin kohdistuviin todellisiin seksuaalisrikoksiin on kovin välillinen.

Kummankin ehdotetun lainmuutoksen taustalla on sinänsä hyväksyttävä tarkoitus. Raa'an väkivallan katselu ei tee ihmiselle hyvää ja voi muiden vaikutusten ohella altistaa jopa väkivallan harjoittamiselle. Vastaavasti lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten torjunta on hyvin tärkeää. Kumpaankin liittyy tietty ongelma siitä, että kuvien hallussapitotekojen yhteys itse loukkausrikoksiin jää tietyllä tavalla etäiseksi, koska (edellisen kohdalla) rangaistavuus ja jälkimmäisen kohdalla esitetty törkeysarvostelun malli eivät edellytä suoranaista yhteyttä kuvaamistilanteeseen tai hallussapitoon erityisessä rikoksentekotarkoituksessa.

Rikoslaissamme on tilanteita, joissa hallussapitoon voi tulla sovellettavaksi rikoslakiin säädetty säännös törkeästä tekomuodosta. Lähimmät esimerkit ovat aserikos ja huumausainerikos. Niissä kuitenkin hallussapidolla on aivan toisentyyppinen yhteys, kuten aseella tai huumausaineella

tehtävään muuhun rikokseen. Laittoman aseen hallussapito merkitsee riskiä sen käytöstä, ja iso määrä huumausainetta on harvoin hallussa ilman, sen on tarkoitettu siirtyä eteenpäin.

Kuvien hallussapidon yhteys väkivaltaan tai lapsiin kohdistuviin seksuaalisiin tekoihin on huomattavan paljon etäisempi ja moniulotteisempi kysymys kuin edellä mainitut. Elämme kuvien ympäröiminä, eikä kuvien maailmaan liity sellaista lupa- ja sääntelyviidakkoa kuin fyysisten esineiden, kuten aseiden tai huumaavien aineiden maailmaan. Lainsäätäjä liikkuu tässä laajemmalla ja vaikeammin hallittavalla alueella. Kysymys on sananvapauteen suoraan liittyvästä aihepiiristä. Hallussapitorikoksissa laajennetaan rikosvastuuta ajatuksella torjua muita rikoksia. Puhutaan varhennetusta suojamuurista. Hallussapito ei siten itsessään ole vielä vahingollista ja vaarallista, vaan vasta sen vuoksi, että siihen yleisesti liittyy riskejä muista rikoksista. Tämän vuoksi hallussapidon kriminalisointi voi olla liberaalissa, vapauksia korostavassa yhteiskunnassa vain harvinainen poikkeus.

Hallussapitokriminalisointien yleistyminen on ongelmallista ja kertoo rikosoikeuden suojelutehtävien muutoksesta. Perinteisesti on lähdetty siitä, että rikokset ovat joko loukkaamisrikoksia tai vaarantamisrikoksia. Rikoksen yritys ja tahallinen avunanto rikokseen ovat usein rangaistavia, mutta vastaavasti rikoksen valmistelun rangaistavuus on poikkeuksellista ja sitä säädetään aina erikseen. Hallussapitorikos voi eräässä mielessä olla rangaistavaa valmistelua alaltaan laajempi, mikä korostaa lainsäätäjän varovaisuusvaatimusta hallussapitokriminalisointien omaksumisessa ja vastaavasti tarkkuutta siinä, miten kriminalisoinnin oikeutusta ja tarvetta perustellaan.

Väkivaltakuvauksen hallussapito

Raaka väkivalta on toki itsessään rikollista, ja esimerkiksi väkivaltarikoksen kuvaaminen ja tällaisen tallenteen hallussapito voi tuoda lisäulottuuksia väkivaltaa sisältävän toiminnan arviointiin rikosoikeudellisten suojeluobjektien kannalta. Erityisen vahingollista olisi, jos väkivaltaa harjoitettaisiin tarkoituksessa päästä kuvaamaan sitä ja tallentamaan näitä kuvia ja videoita. Vastikään eduskuntakäsittelyssä ollut kysymys nöyryytysväkivallasta sisältyy samaan asiakokonaisuuteen.

Ennalta-ehkäisevältä kannalta ei ole täysin selvää, voisiko hallussapitorikos olla keino ehkäistä raakaa väkivaltaa, sillä nytkään rangaistavuutta ei ulotettaisi itse kuvaamiseen sen paremmin kuin kuvien katseluun. Voinee myös lähteä siitä, että ainakin toisinaan väkivaltarikoksen uhri on kuvauksesta tunnistettavissa, jolloin kuvauksen levittämisellä syyllistytään herkästi yksityiselämää loukkaavaan tiedon levittämiseen. Yksi syy säätää väkivaltakuvauksen hallussapito rangaistavaksi olisikin suojella lapsia siltä, että he tällaista materiaalia näkevät. On kuitenkin jossain määrin epäselvää, miksi yleinen väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisointi olisi tarpeellinen ja välttämätön tällaisen tavoitteen näkökulmasta. Jos tämä on uudistuksen päätavoite, tulisi kriminalisoida vakavan väkivallan kuvauksen esittäminen alaikäiselle.

Hallituksen esityksen perusteluissa on käsitelty sitä, mikä ymmärretään raa'aksi väkivallaksi. Esimerkiksi sadistinen väkivalta olisi tällaista. Raa'an väkivallan määrittely näin laajan

kriminalisoinnin yhteydessä ei silti ole yksinkertaista, sillä omaksuttu määrittely on koskenut kaupalliseen levitykseen tarkoitettuja elokuvia.

Vaikka esitetynlainen uudentyyppinen rangaistussäännös saa intuitiivisesti tiettyä tukea, se on jossain mielessä "tylppä ase", eikä ole hyväksyttävä, jollei pystytä itsenäisesti perustelemaan juuri tämän rangaistussäännöksen hyväksyttävyyttä tarkkaan pohditussa laajuudessaan. Sinänsä tämän uudistuksen kannalta olisi selkeyttävääkin, että rajauduttaisiin ydinalueella, josta asia on lähtenyt liikkeelle, eli nimenomaan lapsiin kohdistuvan väkivallan kuvauksen asioihin, joista toinen nyt mukana oleva asiakokonaisuus jo valmiiksi koostuu. Yleisen väkivallan ja seksuaalisen väkivallan välillä on yhteyksiä, mistä hieman lisää jäljempänä.

Väkivaltakuvauksen hallussapitokriminalisoinnin sääntelyyn liittyy sekin hankaluus, että on lukuisia tilanteita, joissa väkivaltakuvauksen hallussapito sittenkin on perusteltua ja hyväksyttävää, ja jossa hallussapitoon ei sisälly riskiä esimerkiksi lasten kannalta.

Väkivaltakuvauksen hallussapidon rangaistavuudella puututtaisiin sananvapauteen. Näkisin kriminalisoinnin perusteiden kannalta olennaiseksi, että kriminalisoinnin suojan tavoite täsmennetään, jolloin vasta voidaan tarkemmin arvioida sitä, onko sananvapauteen puuttumiseen riittävät perusteet. Kyse on normaalista perusoikeuksien rajoitusedellytysten tarkastelusta. Meillä perustuslakivaliokunta on tyypillisesti arvioinut lakiehdotuksia tältä kannalta. Pidän tätä kysymystä periaatteellisesti tärkeänä ja hankalanakin, sillä nähdäkseni viime vuosina on oltu hyvin pidättyväisiä sen suhteen, että olisi kriminalisoitu toimintaa jolla on sananvapausulottuvuus ilman, että se toimi perustuu kansainvälisen velvoitteen täytäntöönpanoon. Nyt tästä poikettaisiin puhtaasti kansallisin syin hyvin poikkeavalla tavalla. Raakoihin väkivaltakuvauksiin liittyvä problematiikka tuskin kuitenkaan on yksinomaan Suomea koskeva asia, joten olisi myös mahdollista, että Suomi tukisi pyrkimyksiä tällaisen kriminalisointivelvoitteen omaksumiseksi kansainvälisellä tasolla ja etenisi vasta kun asia on huolellisesti valmisteltu. Suomi tunnetaan vahva sananvapauden maana.

Jos Suomi toteuttaa tämän kriminalisoinnin kansallisesti, tuleekin varautua siihen, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen saattaa tulla valitus, jossa asiaa arvioidaan Europan ihmisoikeussopimuksen kannalta. Hallituksen esityksessä on tehty selkoa EIT:n oikeuskäytännöstä, mutta kovin selvää johtoa siitä ei ilmeisesti ole saatavissa, mikä luonnollisesti johtuu siitä, ettei vastaavaa kriminalisointia juuri Euroopassa tunneta. EIT ei toki arvioi asiaan ensisijaisesti lainsäädännön tasoisesti, vaan tarkastelee kysymystä yksittäisen valittajan kohtelun kannalta.

HE:n perusteluissa selitetään asiaa myös siltä kannalta, että lapseen kohdistuneen seksuaalisen väkivallan kuvauksen hallussapidon ollessa rangaistavaa on erikoista, ettei lapseen kohdistetun raa'ankaan väkivaltakuvauksen hallussapito ole rangaistavaa, jollei kuvauksessa ole seksuaalista väriä. Näin ollen myöskään menettämisseuraamusta ei aina voida kohdistaa tällaiseen materiaaliin. Ilmeisesti on siis alun perin lähdetty täyttämään juuri tätä havaittua rangaistavuuden aukkoa, ja tästä tarkastelu on laajentunut laajemmin väkivaltakuvausten hallussapidon kriminalisointiin.

HE s. 14 mainitaan, että säännöksen tarkoituksena olisi puuttua "ennen kaikkea sellaisen raakaa väkivaltaa esittävän kuvamateriaalin hallussapitoon, jonka valmistamisessa itsetarkoituksena on ollut kärsimyksen aiheuttaminen ihmiselle tai eläimelle tai raa'an väkivallan esittäminen tai kuvaaminen." Tämäkin luonnehdinta kertoo, että tavoitteena on ollut suhteellisen harvoihin tilanteisiin soveltuva kriminalisointi. Tätä rajausta ei kuitenkaan ole kyetty pukemaan sanoiksi

säännöksen sanamuodon tasolla. Lain esityöt eivät varmista riittävällä tavalla lainkohdan suppeaa tulkintaa.

Väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisoinnilla suojattaisiin HE:n mukaan yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Nähdäkseni kriminalisointi olisi tältä kannalta luonteeltaan "moraalikriminalisointi" eli sillä ilmaistaisiin käsitys siitä, etteivät väkivaltakuvaukset ole hyväksyttäviä ja että niiden hallussapitoon halutaan puuttua, koska muuten yhteiskunta on voimaton sellaisten ilmiöiden edessä, että raakaa väkivaltaa esittävää kuvausta pidetään hallussa ja on siten saatavilla ja joku voi sen nähdä ja sille altistua. Esim s. 15 kirjaukset uusien säännösten vaikutuksista kertovat tavoitteiden olevan hyvin yleisiä. Mm. mainitaan siitä, että kiinnitetään yleistä huomiota ilmiöiden vakavuuteen ja tärkeyteen puuttua niihin aktiivisin toimenpitein.

Lakiehdotuksessa tuodaan esille, että uusi säännös olisi poikkeuksellinen Euroopassa ja että sananvapausrikosten erityisaseman vuoksi rangaistus rikoksesta olisi vain sakkoa. Suomihan joutui aikanaan porrastamaan kunnianloukkausrikoksen sen vuoksi, että EIT piti vankeusuhkaa perusmuotoisesta kunnianloukkauksesta liian voimakkaasti perusoikeuksiin puuttuvana. Pitäytymällä sakonuhkaan nyt vältetään vankeusuhkaan ja vankeusrangaistuksiin liittyvät kysymykset, mikä on sinänsä viisasta ja pienentää riskiä siitä, että lainkohta katsottaisiin EIS:n kannalta ongelmalliseksi. Tämä ei kuitenkaan ratkaise tuota kysymystä kuin osaksi.

Raa'an väkivaltakuvauksen katselu ei olisi jatkossakaan rangaistavaa, vaan edellytettäisiin tallentamistoimenpiteitä. Nykyteknologialla esimerkiksi netistä löytyvien tai vaikkapa somekanavien kautta jaettujen kuvasisältöjen tallentaminen on hyvin helppoa. Esimerkiksi Whatsapp-palvelu tallentaa käytännössä automaattisesti älypuhelimelle niiden ryhmien kuvaviestit (jollei tätä ominaisuutta ole erikseen poissuljettu), joissa henkilö on jäsenenä. Siten tallentaminen ei välttämättä edellytä lainkaan erillisiä toimia, vaan vasta kuvien poistaminen sitä edellyttää. Näin ollen voi tulla rajatapauksia, joissa mahdollisesti isoa joukkoa ihmisiä voidaan epäillä väkivaltakuvauksen hallussapidosta. On toki mahdollista ajatella, että jos henkilö on vahingossa jättänyt poistamatta väkivaltakuvaussisällön, tahallisuus puuttuisi.

Kiinnitän huomiota siihen, että esitutkinnassa olisi hyvin vaikeaa rajoittaa toimenpiteitä vain esimerkiksi siihen henkilöön, joka on sisällön jakanut, koska levittäminen on jo erikseen rangaistavaa, ja samassa yhteydessä voi olla vaikkapa 50 tai 100 henkilöä, jotka mahdollisesti ovat saaneet kuvat puhelimeensa. Nämä ovat voineet tallentua, vaikka kuvia ei ole varsinaisesti missään vaiheessa tutkittu ja tarkasteltu. Jonkinlaista rajausta voidaan toki saada siitä, jos ajatellaan vaadittavan aktiivisia tallentamistoimenpiteitä vastaista kuvien käyttöä ajatellen, mutta tulisi pohtia modernia viestintäteknologiaa ajatellen, onko tällainen vaatimus aktiivisesta tallentamistoimesta asianmukainen, koska henkilöltä voi löytyä kuvia joiden suhteen vaatimus ei täyty. Lisäksi se, että henkilö, joka on katsellut kuvia, haluaa palata katsomaan niitä uudelleen, ei sekään muodosta varsinaista uutta loukkausta. Katseluhan ei ollut kriminalisoinnin piirissä.

Jos levittäjä on syyllistynyt rikokseen levittäessään kuvausta, lähtökohtana lienee, että ryhmään kuuluvan älypuhelimeen tallentunut raaka kuvakin on oikeudettomasti hallussa, jollei tilanteeseen sovelleta 2 momentin rajoitussäännöstä. Teoriassa olisi ehkä ajateltavissa, että esimerkissäni Whatsapp-ryhmässä levinneestä kuvasta kuvan hallussapitoon olisi "muu hyväksyttävä syy", joka tässä tapauksessa olisi juuri sitä, ettei tähän liity erityistä riskiä kuvan rikollisesta käytöstä, levittämisestä eikä hallussapito ilmennä väkivallan ihannointia.

Lakivaliokunnan olisi joka tapauksessa syytä vielä tarkastella lausunnossaan tällaisia tilanteita, jotta säännöksen soveltamisesta rajattaisiin pois tällaiset isompia ryhmiä koskevat viestin tallennustilanteet, jollei itse ryhmä sitten toimi juuri väkivaltaa ihannoivien kesken tarkoituksin jakaa keskenään tällaista aineistoa siten, että kuva-aineistoa vuoroin levitetään, vuoroin vastaanotetaan. Ymmärtäisin lainsäätäjän tässä pyrkivän siihen, että on keinoja puuttua siihen, että esitutkinnassa tulee vastaan tällaista äärimmäistä väkivalta-aineistoa, jonka hallussapitäjä ei muuten olisi toiminnastaan rikosvastuussa. Yksi mahdollinen rajauskeino olisi edellyttää, että väkivaltamateriaalia pidetään hallussa levittämistarkoituksessa tai siten, että hallussapito on omiaan aiheuttamaan vaaraa aineiston leviämisestä.

Pidän yhtenä merkittävänä ongelmana sitä, että katselun ja tallentamisen rajasta tulisi ratkaiseva erottelutekijä modernissa teknologiaympäristössä. Olisi myös poliisin resurssien käytön kannalta hyvin ongelmallista, jos poliisin resursseja käytettäisiin merkittävästi tällaisiin tilanteisiin. On kysyttävä, mikä lisäarvo saadaan sillä, että levittäjän ohessa toteutetaan rikosvastuuta sellaistenkin tallentajien suunnalla, jotka hädin tuskin ovat tietoisia hallussaan olevasta aineistosta. Pidän selkeimpänä, että tällainen rikosvastuun hiukan tahattomanoloinen laajentuminen suljetaan pois lain sanamuotoa selkeyttämällä ja esityölausumin.

Ei olisi toivottavaa, että saatetaan voimaan kriminalisointi, josta jo säätämisvaiheessa tiedetään, ettei tule täysimääräisesti valvottavaksi. Sellainen olisi puhtaasti moraalirikosoikeutta, jossa annetaan viestejä rangaistavasta käyttäytymisestä, mutta ei tavoitellakaan rikosvastuun toteuttamista sen paremmin kuin rikosten ehkäisyä. Samalla olisi kyse symbolisesta rikoslainsäädännöstä, johon perustuslakivaliokuntakin on suhtautunut torjuvasti. HE:n perusteluiden s. 39 mainitaan kriminalisoinnin ensisijaisiksi perusteiksi yleisen järjestyksen ja moraalin suojaaminen, ja välillisesti on tarkoitus suojata ihmisten ja eläinten henkeä ja terveyttä. On hyvin ongelmallista perustella kriminalisointia näin suoraan moraalisilla syillä. Väkivalta on toki väärin, ja raaka väkivalta on sitä erityisesti. Silti tämä seikka ei voi olla keskeisesti perusteena kriminalisoinnille.

HE s. 16 esitetään, että jatkossakin oletetaan hallussapitorikosten paljastuvan lähinnä muiden rikosten tutkinnan yhteydessä, jolloin uusi kriminalisointi ei juurikaan lisää poliisin työmäärää. Olisin huolissani siitä, voiko näin enää lainuudistuksen jälkeen ajatella, jos väkivaltakuvauksia on aidosti levitetty. Eikö poliisin tulisi silloin seurata tätä levittämisen ketjua, joka voi laajeta nopeastikin?

HE:n perusteluissa s. 33 puhutaan myös hallintatahdosta ja sen ilmenemisestä. On epäselvää, voidaanko esimerkiksi älypuhelimen kuvatiedostoihin tallentuneiden kuvien suhteen puhua hallintatahdosta, jos kuvat ovat tallentuneet automaattisesti eikä niihin ole palattu. Jos vaatimus hallintatahdosta otetaan hyvin vakavasti, rikosvastuu saattaa useinkin sulkeutua pois. Palaan jäljempänä omaan ehdotukseeni sen suhteen, miten säännös olisi muotoiltava, jos se sittenkin päätetään omaksua. Pidän jonkin verran ongelmallisena, että säännösperusteluiden kautta tuodaan uusia lisäkriteereitä, jotka eivät ilmene säännöksestä. Vaikka hallintatahto olisi jonkinlainen hiljainen oletus kaikissa hallussapitorikoksissa, se on joka tapauksessa useimmiten fiktio, koska sellaista tahtoa ei voida suoraan todeta ulkonaisista olosuhteista.

Korostaisin lainsäätäjän vastuuta rikosoikeudellisen lainsäätäjän selkeydestä ja lainkäytön ennakoitavuudesta. Nämä rikokset olisivat sakkorikoksia, jolloin ne eivät tulisi aina edes tuomioistuimen käsiteltäväksi. Voi myös kysyä, onko tarkoituksenmukaista ajatella, että

väkivaltakuvauksen torjunnassa halutaan pyrkiä siihen, että tällaisia kuvauksia ei ylipäätään olisi olemassa ja saatavilla. Modernin teknologian aikakaudella tuntuu kovin utopistiselta ajatella, että säätämällä hallussapito rangaistavaksi voitaisiin merkittävästi hillitä tällaisten kuvien olemassaoloa. Levittämiskriminalisointi on oikea keino puuttua kuvien leviämiseen, mutta siitä on jo säädetty.

Mietin myös sitä, että jos hallussapito tulee rangaistavaksi, eikö silloin tulisi ulottaa rangaistavuus myös itse kuvaamiseen? Eikö kuvaaminen ole moitittavampaa kuin kuvan hallussapito? Kuvaamisella kuitenkin luodaan koko ongelma materiaalin olemassaolosta. Kuvaajan täytyy ymmärtää kuvaustilanteen luonne, jollei kuvaaminen ole jollain tavalla automaattista. Kuvaajasta tulee samalla myös kuvamateriaalin ensimmäinen haltija ja hänen toiminnastaan on kiinni, tulevatko kuvat muiden tietoon. Kuvaaja voi myös nimenomaan pyrkiä dokumentoimaan todellisen tilanteen, koska ei hyväksy sen sisältämää väkivallan käyttöä. Vastaavasti kuvaaja voi olla osa rikollista toimintaa ja kuvata väkivaltaa, jota toteutetaan kuvaamista varten.

HE:ssä s. 14 sinänsä selitetään, että kuvaaminen voi toteuttaa esimerkiksi kunnianloukkausrikoksen. Näin toki on, mutta se ei oikeastaan ole oikea nimike, jos ajatellaan vakavimman väkivallan kuvaamista. Vastaavasti myös yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen voi soveltua, ja se tulee edellistä luontevammin sanamuotonsakin mukaisesti kyseeseen, mutta sillä suojataan yksityistä tahoa.

Ymmärrän toki, että kuvaamisen oikeus kuuluu sananvapauden käytön ytimeen, mutta rikosoikeudellisen moitittavuuden kannalta kuvaajan toiminta on asiassa olennaista. Joudummeko ajattelemaan, että oikeus kuvaamiseen on niin vahva, ettei sananvapauden kannalta kriminalisointia voida siihen ulottaa? Tällainen pohdinta on siinä mielessä hämmentävää, että se johtaa pohtimaan myös sitä, onko hallussapidon kriminalisoinnille sitten oikeasti esittää riittävän vahvat perusteet. Hallussapitäjän yhteys kuvaamiseen on etäisempi. Ruotsin brottsbalkenissa on säädetty rangaistavaksi raa'an väkivallan kuvaaminen levittämistarkoituksessa, mutta ei väkivaltakuvauksen hallussapito. Itse asiassa pitäisin tällaista sääntelymallia lähtökohtaisesti parempana meillekin.

HE s. 32 selitetään, että säännöksen tavoitteena on säätää rangaistavaksi ennen kaikkea sellainen hallussapito, jota ei voi pitää hyväksyttävänä ja johon voi liittyä riski kuvan tai kuvatallenteen käyttämisestä muuhun rikolliseen tarkoitukseen tai väkivallan ihannoimiseen ja jolla on raaistava vaikutus. Nämä näkökohdat ovatkin olennaisia. Valitettavasti tällaisia rajauksia ei kuitenkaan ole otettu itse säännöksen sanamuotoon. Yksi kysymys on, mitä oikeudettomuus-tunnusmerkki tässä yhteydessä oikeastaan tarkoittaa. HE:n perusteluista s. 33 on pääteltävissä, että oikeudettomuus sulkeutuu pois käytännössä silloin, kun tilanteessa katsotaan hallussapito hyväksyttäväksi uuden 2 momentin mukaisella perusteella. Perusteluissa esitetyt tulkintaohjeet eivät kuitenkaan vastaa täysin sitä, miten hyväksyttävyydestä säädetään. Tällainen sääntelytapa on sinänsä ainakin kunnianloukkausta koskevassa RL 24:9:n säännöksessä. Siinä ei kuitenkaan aseteta itse rikostunnusmerkistössä oikeudettomuus-vaatimusta. Tulisiko tässä toimia samoin? Eli jättää oikeudettomuus pois rikostunnusmerkistöstä ja säännellä se, että väkivaltakuvauksen hallussapitona ei pidetä niitä tilanteita, joissa hallussapitoa on pidettävä hyväksyttävänä.

Huomattakoon vielä, että levittämistä koskevassa säännöksessä muotoilu on vastaavasti: "Mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos väkivallan esittämistä on elokuvan tai muun kuvaohjelman tai tallenteen tai tiedoston tiedonvälitystä palvelevan luonteen taikka ilmeisen taiteellisen arvon vuoksi pidettävä perusteltuna." Puhutaan siis siitä, että rangaistussäännöstä ei sovelleta, jos

väkivallan esittäminen on säännöksessä annetusta syystä perusteltua. Oma kantani olisi, että oikeudettomuus-tunnusmerkki poistettaisiin ja ilmaistaisiin nimenomaisesti, että rangaistussäännöksen soveltaminen sulkeutuu pois, jos hallussapito on ollut lain mainitsemalla perusteella hyväksyttävää.

Kriminalisointia saattaisi olla hyväksyttävä perusteiltaan ja luultavimmin myös EIS 10 artiklan sananvapausoikeuden rajoituksena, jos säännöksen soveltamista hyvin voimakkaasti rajataan. Silloin ei poliisin tarvitsisi aktiivisin tutkintatoimin selvittää mahdollisesti isoa joukkoa hallussapitorikoksia, vaan ryhtyä toimiin ainoastaan, jos on viitteitä hallussapidosta levittämisen tarkoituksessa tai niin, että muuten on selvä riski kuvauksen edelleen leviämisestä.

Ehdotetun säännöksen ala on laaja siinä mielessä, että se kattaa niin ihmiseen kuin eläimeen kohdistetun äärimmäisen väkivallan. Näkisin asian niin, että selkein tarve olisi kattaa lapseen kohdistuvan äärimmäisen väkivallan kuvauksen hallussapito. Tätä perustelisi myös se, että yleisen väkivallan ja seksuaalisen väkivallan raja voi olla häilyvä. Luultavasti juuri tämä kysymys on alun alkaen nostanut harkintaan koko asian uuden kriminalisoinnin tarpeesta. Lapsiin kohdistettavan seksuaalisen ja muun väkivallan torjuntaan on myös erityisperusteita suoraan kansainvälisestä oikeudesta.

Jos yhteen ja samaan lainkohtaan otetaan ihmisen ja eläimeen kohdistettavan väkivallan kuvauksen hallussapito, joudutaan hankalaan arvottamiskysymykseen. Mikä on ihmisen arvo suhteessa eläimen arvoon? Onko eläimen kärsimys suhteutettavissa ihmisen kärsimykseen? Lisäksi tulee vielä kysymys siitä, että luonnossa eläimet tappavat toisiaan mitä raaimmilla tavoilla, mutta ei ole mieltä ajatella, että tällaista kuvausta ei saisi tallentaa ja pitää hallussa. Joudutaan joka tapauksessa varsin syvälle suorastaan filosofisiin kysymyksiin. Esitetty säännös tulee myös kansainvälisessä katsannossa erityisen poikkeavaksi, sillä tuskin missään maailmassa on ollut esillä vastaavaa eläimeen kohdistettavan väkivallan kuvauksen hallussapidon kriminalisointia. Voi myös esittää kysymyksiä siitä, onko eläimeen ihmisen taholta kohdistettava äärimmäinen väkivalta ihmistenvälisen väkivallan rinnakkaismuoto. Jos välttämättä halutaan säännellä myös eläimeen kohdistettavan väkivallan kuvausten hallussapitoa, se olisi turvallisempaa säännellä erikseen omana kokonaisuutenaan. Olisi kiinnostavaa pohtia myös perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta sellaisen erilliskriminalisoinnin hyväksyttävyyttä. Ihmisoikeussopimuksissa ei suoraan säännellä eläinten oikeuksia. EIS 10 artiklan nojalla ei siltä ole selvää, että sellainen rajoitus olisi sananvapauden suojan kannalta hyväksyttävä.

Voi esittää myös kysymyksen siitä, soveltuuko termi 'väkivalta' sellaisenaan kuvaamaan eläinten julmaa ja raakaa kohtelua. Eläinsuojelun terminologia on erilaista kuin "ihmisten suojelun" terminologia. Väkivaltarikoksista säädetään henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia koskevassa RL 21 luvussa. Eläinsuojelurikokset eivät siten rikossystemaattisesti ole väkivaltarikoksia. Puhutaan eläinsuojelusta, eläinten hyvinvoinnista, eläinten rääkkäyksestä. Rikoslain tasolla termi on nykyään eläinsuojelurikos, josta on törkeä tekomuoto. Eläintä voidaan pahoinpidellä ja kohdella julmasti, se ilmenee lainkohdista, eli täysin vierasta tämä terminologia ei ole. Terminologiset erot heijastelevat syvempiä eroja. Rikosoikeutemme on ihmiskeskeistä siten kuin oikeusjärjestelmämme laajemminkin, mikä näkyy rikosoikeuden taustalla olevassa oikeuksien ja vapauksien järjestelmässä samoin kuin rikosoikeuden keinoin suojeltavien intressien järjestelmässä.

Näistä syistä ihmiseen ja eläimeen kohdistuvan väkivallan kuvan hallussapidon käsittely yhdessä ja samassa yhteydessä on ongelmallista. Huomatun myös siitä, että ainoa HE:ssa esitelty

eurooppalainen esimerkki väkivaltakuvauksen hallussapidon rangaistavuudesta eli Sveitsin rikoslaki ei kata eläimiin kohdistuvan väkivaltakuvausta. Näin ollen Suomi olisi mitä ilmeisimmin täysin yksin valitsemansa sääntelymallin kanssa.

Lisäksi laillisuusperiaatteen kannalta on huomattava ongelma, ettei säännöksen soveltuvuus myös eläimeen kohdistuvan väkivallan kuvauksiin lainkaan ilmene ehdotetusta lainkohdasta sen paremmin kuin säännöksen sijoittelusta rikoslakiin. Asia voikin tulla monelle yllätyksenä, jolloin tämä on merkittävä ongelma rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta. Sen vuoksi totean, että lainkohtaan, jonka säätämistä en siis kannata, olisi joka tapauksessa lisättävä maininta "ihmiseen tai eläimeen kohdistuvaa".

Viime aikoina on joka tapauksessa alettua puhua eläimiin kohdistetusta väkivallasta, mikä kertoo tarpeesta nostaa esille eläinten huonon kohtelun kysymyksiä. Varmasti erityisesti kotieläimet, lemmikit, ovat tässä erityisasemassa, sillä niitä kohdellaan perheenjäseninä. Pidän eläinsuojelun kysymyksiä hyvin tärkeinä, mutta hyvin vaikeita filosofisia ja eettisiä kysymyksiä liittyy siihen, kuinka eläinten oikeudet tulisi jäsentää ja kuinka pitkälle ihmisen ja eläimen rikosoikeudellinen suojelu voidaan rinnastaa. Esille noussut keskustelu ja teoretisointi eläinten oikeuksista voi johtaa siihen, että rinnastus on aikaisempaa suorempi, mutta rikosoikeudellinen sääntely ei voi kulkea aikaansa edellä näissä asioissa.

Nostan vielä esille kaksi asiakokonaisuutta, historialliset kuvat ja kuvat rääkätyistä eläimistä. Eduskunnan käsittelyssä on niin sanottua holokaustin kieltämistä tarkoittava lakiesitys. Sen taustalla on ajatus, että on rikoksia, jotka eivät saa painua unohduksiin. Tunnemme kuvat Auschwitzista ja monista kamalista paikoista. Julmuus oli myös sitä, että surmaaminen oli teollista. Ihmisiä kohdeltiin tuhottavana aineksena. HE:ssä ei ole lainkaan käsitelty sitä, onko kuvamateriaalin oltava uutta tai uudehkoa, vai koskeeko kriminalisointi samalla tavalla myös olemassa olevaa historiallista kuvamateriaalia. On selvää, että rikostutkinnoissa esille tulevat raakaa väkivaltaa esittävät kuvat eivät yleensä ole tätä historiallista materiaalia, vaan varmaankin uutta tai uudehkoa, jollei sitten ehkä jossain uusnatsipiireissä liiku kuvia vähemmistöihin kohdistetusta äärimmäisestä väkivallasta, jota ihaillaan ideologisin perustein.

Sanoisin myös, että esimerkiksi kansanmurhiin liittyvässä kuvamateriaalissa, jota on varmaan olemassa vaikkapa Ruandan kansanmurhasta tai Jugoslavian hajoamissotien ajoilta, raakuuteen ja julmuuteen vaikuttaa silmissämme se, että kyse on ollut valtiollisten toimijoiden toiminnasta. Tämä on juuri Auschwitzin kamaluus: surmaaminen oli teollista. On helpompaa arvioida kuvamateriaalin äärimmäisyyttä raakuuden ja julmuuden kannalta, kun kohteena on perinteinen yksilön tai pienen ryhmän taholta toiseen ihmiseen kohdistettu väkivalta.

Mitä taas eläimiin kohdistettavaan raakaan väkivaltaan ja sen kuvaamiseen tulee, on heti kysyttävä, eikö siinä ole samantyyppisiä arviointiongelmia? Esimerkiksi eläinaktivistit ovat pyrkineet kuvaamaan minkki- ja kettutarhoja pyrkiäkseen osoittamaan sen, että teollinen turkistarhaus voi merkitä hyvinkin julmaa eläinten kohtelua. Maailmalta löytynee paljon materiaalia vaikkapa lihantuotantoon liittyvistä ongelmista, joissa yksittäiset eläimet ovat voineet joutua kokemaan valtavaa kärsimystä. Oikeat ja totuuspohjaiset kuvat eläinten kärsimyksestä eivät ole välttämättä yksinomaan huono asia, vaan tietoisuus näistä kysymyksistä on tarpeen, jotta eläinten kohtelua voidaan pohtia etiikan kannalta. Eläinten järkyttävän huono kohtelu ei poistu sillä, että kuvat tästä kielletään. Lienee myös hyvin epävarmalla pohjalla käsitys siitä, että julmuudesta eläimiä kohtaan kertovien kuvien katselu

selittäisi ihmisten myöhempää väkivaltaa ihmisiä tai eläimiä kohtaan. Kysymys olisi vaatinut huomattavasti laajempaa pohdintaa ja selvittelyä.

Eläimiin kohdistettavan väkivallan luonteeseen tulee vielä se piirre, että eläinkunta on hyvin moninainen. On ihmisenkaltaisia eläimiä, jotka varmasti tuntevat kipua ja kärsivät huonosta kohtelusta aivan tai lähes samassa määrin kuin ihminen, ja sitten on eläimiä, joiden aivot ja hermosto ovat vähemmän kehittyneitä ja joiden suhteen ymmärryksemme on epävarmempi. Voiko raakaa väkivaltaa olla esimerkiksi se, että perhoselta nypitään siivet? Moni asia, joka ihmisten kohdalla on meille selvää, muuttuu epävarmemmaksi, kun vastaava ajatus siirretään koskemaan eläimiä. Raakuus ja julmuus ovat tekijän mieltä kuvaavia termejä, samalla kun on kyse kohteen kivusta ja kärsimyksestä. Tunnistamme sadismin, kun kyse on ihmisten kohtelusta, mutta olemme epävarmemmalla pohjalla, kun kyse on eläimistä. Tuotantoeläinten kohtelussa ei ole kyse sadismista, vaan siitä että eläin alistetaan ihmisen teollisen toiminnan kohteeksi, ja toisinaan se voi merkitä riskiä eläinyksilöille tulla äärimmäisen huonosti kohdelluiksi. "Raaka väkivalta" ei ole selkeästi määritelty kokonaisuus, vaan sen tulkinta tulisi tuottamaan päänvaivaa tuomioistuimille, ja luonnollisesti tämä taas heikentää lainsoveltamisen ennakoitavuutta.

Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito

Törkeä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidon kriminalisointi olisi siis sellaisenaan uusi rangaistussäännös, vaikka toki perustekomuodon rangaistavuus on jo ollut nykyisessä RL 17:21:n säännöksessä, joten uudesta kriminalisoinnista on kyse. Törkeän tekomuodon muotoilussa voidaan seurata vastaavan levittämisrikoksen sanamuotoa. Sinänsä pidän lähtökohtaisesti järkeenkäypänä ajatusta siitä, että kriminalisointiin saatetaan tarvita erillinen törkeää tekomuotoa koskeva säännös, vaikka perusmuotoisenakin kyse on varsin vakavasti rikoksesta, jonka rangaistusasteikko ulottuu kahteen vuotta vankeutta. Tarkastelen seuraavaksi sitä, kestävätkö säännöksen tueksi esitetyt perustelut tarkemman tarkastelun.

Olisi poikkeuksellista, että tällaisesta sananvapauden käyttöön liittyvästä rikoksesta voitaisiin tuomita jopa neljä vuotta vankeutta. Törkeästä tekomuodosta säätäminen antaa tietyllä tavalla nimen sille, että joskus voi esiintyä hyvinkin vakaviksi arvioituja tällaisia hallussapitorikoksia, mistä ilmeisesti poliisilla on tietoa. Törkeäksi rikokseksi nimeäminen voisi vahvistaa torjuvia asenteita ilmiötä kohtaan. Olisin kuitenkin kovin varovainen tekemään päätelmiä sen suhteen, että asiaan liittyvä rangaistusten kiristys aidosti vaikuttaisi tällaista rikollisuutta vähentävästi. Hallituksen esityksessä siteeratut yleiset tiedot niin sanotusta rangaistusjoustosta ovat varsin epävarmoja. HE:n tekstissä s. 17-18 mainitaan myös siitä, että materiaalia verkosta etsivät toivoisivat usein pääsevänsä eroon kiinnostuksesta tällaiseen materiaaliin.

HE:ssä annettujen tietojen perusteella muodostuu kuva, että nykyisen perusmuotoisen säännöksen soveltamiskäytäntö on siinä mielessä tiukkaa, että rikoksesta on tuomittu myös vankeutta, yleensä ehdollista, vaikka tämä rikos olisi ollut ainoa, josta rangaistus määrätään. Poikkeuksellisesti vankeusrangaistus on voinut olla myös ehdoton. EU:n direktiivi 2011/93, jonka muutosehdotus on vireillä, asettaa tiettyjä velvoitteita niin kriminalisoinnille kuin vaatimuksen enimmäisrangaistuksen

vähimmäismäärästä, mutta suoraan se sen paremmin kuin muutosehdotus ei velvoita meillä lainmuutoksiin.

Puhutaan lapsikohteisesta seksuaalisesta kiinnostuksesta. Tällainen taipumus on huomattavan yleinen ja suurin osa lapsikohteisesti seksuaalisista ei koskaan ryhdy toteuttamaan tätä kiinnostustaan käytännössä, häpeää sitä, ja toivoisi pääsevänsä siitä eroon. Onkin oikein, että on mainittu kriminalisointiin liittyvän paheksunnan muodostavan jopa lisäkynnyksen siihen, että henkilö hakisi ja saisi apua. Suomessakin on kokemusta lapsikohteiseen seksuaaliseen kiinnostukseen annettavasta terapiasta.

Rangaistusten ankaroittaminen ja törkeän tekomuodon säätäminen vahvistavat asiaan liittyvää moraalista leimaa ja vaikuttavat siten väärään suuntaan nostaessaan esteitä sille, että lapsikohteisuuteen liittyvää suuntautuneisuutta päästäisiin hoitamaan. Tästä näkökulmasta lakiehdotus on varsin ongelmallinen: hyödyt ovat epävarmoja, ja mahdolliset haitat saattavat lisätä niitä seksuaalirikoksia, joiden torjumiseksi toimenpidettä esitetään. En olisi aivan varma, onko perusteita väittää, että rangaistusten ankaroituminen vähentäisi lapsiin kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa, vaikka se toisi mukanaan näitä suhteellisen vähäisiä kustannuksia jotka koskevat rangaistusten ankaroitumista. Asenteiden tasolla tuskin mitään muutosta enää tarvitaan, sillä moraalis-eettisessä suhteessa yhteiskunnan kanta on jo aivan selvä, eikä sen suhteen ole vaaraa moraalisen tuomitsevuuden heikkenemisestä. Kiinnitän myös huomiota siihen, että esitetty sääntely on seksuaalirikoksia koskevassa rikoslain luvussa, eikä yleiseen järjestykseen kohdistuvia rikoksia koskevassa rikoslain luvussa, jossa yhteys moraalin ylläpitämiseen on selvempi, joskaan siinäkään yhteydessä moraaliset argumentit eivät yksin ole riittäviä.

Jollei olennaisia hyötyjä voida odottaa, kriminalisointi on ongelmallinen niin sanotun hyöty-haitta-vertailun näkökulmasta. Sellainen rikosoikeudellisen reaktion ankaroittaminen, josta ei ole haittaa selvästi ylittävää hyötyä, ei ole järkevää rikoslainsäädäntöä.

Kotimaisen tutkimustiedon osalta viittaan vielä selvitykseen Taina Laajasalo (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus, 2020, joka on verkosta luettavissa. Selvityksessä tarkastellaan juuri puheena olevaa ilmiötä. Siitä käy ilmi, että lapseen kohdistuvien seksuaalirikosten tekijät eivät suinkaan aina edes ole lapsikohteisesti seksuaalisesti kiinnostuneita, vaan rikosta voivat selittää muut tunne-elämän hallinnan puutteet, jotka selittävät väkivaltaa yleisemmin.

Hallussapitokriminalisoinnin taustalla on käsitys siitä, että kiinnostus ja harrastuneisuus tällaiseen materiaaliin voi olla osa sitä, että on valmiutta myös itse toteuttaa lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia. Kriminalisointi on siten valmistelurikostyyppinen. Kertooko sitten aineiston luonne ja määrä korkeammasta riskistä? Näin saattaa olla, mutta asia ei ole kovin selvä. Koska rangaistusten ankaroitumisen myötä lisäkustannuksia joka tapauksessa jonkin verran tulee, voisi olla viisaampaa käyttää nämä niukat resurssit nimenomaan lapsikohteisesti seksuaalisten henkilöiden hoitoon.

Kiinnitän huomiota myös siihen (HE, s. 6 mainittu), että muuhun seksuaalirikokseen syyllistyneeltä voi löytyä lasta seksuaalisesti esittävää materiaalia, kun taas hallussapitorikokseen syyllistynyt ei niinkään usein päädy tekemään seksuaalirikosta. Edellisessä tapauksessa luonnollisesti rangaistusta määrättäessä painottuu rangaistus seksuaalirikoksesta, jolloin hallussapitorikoksesta määrättävän

rangaistuksen paino jää vähäisemmäksi. Jälkimmäisessä tapauksessa taas hallussapitorikoksen kriminalisointia on vaikeampi perustella, koska yhteys suojelutavoitteeseen on ohuempi. Kyseinen ongelma on yleisempi eikä erityisesti liity kysymykseen törkeän tekomuodon perusteltavuudesta, mutta osoittaa tietyn sääntelyyn liittyvän perusongelman. Silloin, kun rikos esiintyy ainoana rikoksena eikä yhteyttä seksuaalirikoksiin ole, törkeänkin tekomuodon tarve on vähäisimmillään. Ja vastaavasti, kun hallussapitorikos liittyy todellisiin seksuaalirikoksiin, on perusteltuakin, että hallussapitorikoksen paino kokonaisuudessa jää itse seksuaalirikoksia vähäisemmäksi. Ehdotetun säännöksen itsenäinen merkitys jää kohtalaisen vähäiseksi, jolloin voi kysyä, tuoko se suurta muutosta. Muutos olisi erityisesti siinä, että kun ollaan tuomitsemassa rikoskokonaisuutta, jossa tällainen ehkä isonkin aineiston hallussapitorikos on mukana, se nousisi nimiketasolla esille ja vaikuttaisi tuomittavaan rangaistukseen hiukan nykyistä enemmän.

Tämän sääntelykokonaisuuden takana ovat edellistä selvemmin myös kansainväliset velvoitteet, joten ei ole epäselvää, että vaikka hallussapitokriminalisointi vaatii yleisesti ottaen poikkeuksellisia perusteluita, tämän rikoksen osalta niitä on esittää. Kysymys onkin nyt lähinnä siitä, onko riittävän painavia syitä ottaa käyttöön törkeää tekomuotoa koskeva erillinen säännös.

En pidä HE:ssa esitettyjä perusteluita täysin vakuuttavina juuri siihen nähden, että vastaava levittämiskriminalisointi jo kattaa olennaisimman keinon vastustaa tätä ilmiötä ja osuu juuri olennaiseen kohtaan, jossa torjutaan kuvien leviämistä. Levittämiskriminalisoinnissa on säädetty törkeästä tekomuodosta rangaistusasteikon ulottuessa kuuteen vuoteen vankeutta.

Kiinnitän huomioni vielä siihen, että on ongelmallista kirjata hallitusohjelmaan suoraan lainsäädäntötoimista tällaisilla vaativilla sääntelyalueilla. Tämä koskee myös edellistä kohtaa väkivaltakuvauksista. Tällainen johtaa oikeusministeriössä hankalaan lainvalmistelutehtävään. Tässäkään ei ole voitu asettaa työryhmää laatimaan hallituksen esitys, vaan se on tehty virkatyönä. Suhteellisen avoimella tehtävänannolla toteutettu asian merkitystä vastaava työryhmävalmistelu olisi tuottanut tasapainoisemman tuloksen. Asiassa ei ole ollut mitään sellaista ”hätätilan” tyyppistä ongelmaa, joka olisi perustellut kiireellisen lainsäätäjän reaktion. Kyse on pikemminkin ollut reaktiosta suhteellisen pieneen havaittuihin mahdollisiin aiheisiin, jotka ovat koskeneet poliittisesti houkuttelevia aiheita. Erityisesti väkivaltakuvauksen hallussapidon kriminalisointi olisi mahdollisesti ihan globaalissakin kontekstissa poikkeuksellinen ilman, että Suomella on mitään erityisen huonoa historiaa alalla.

Lainaan tähän vielä hallitusohjelmakirjauksen kokonaisuudessaan. Lainvalmistelussa on noudatettu orjallisesti tätä kirjausta.

> Hallitus tiukentaa CAM- eli Child Abuse -materiaalia koskevaa sääntelyä vakavien rikosten uhreina olevien lasten suojelemiseksi. Väkivaltakuvauksen hallussapito kriminalisoidaan ja lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapidolle säädetään törkeä tekomuoto. Lisäksi huolehditaan, että muun raa’an väkivaltamateriaalin hallussapito on kriminalisoitu ihmisten ja eläinten suojelemiseksi.

Korostaisin eduskunnan päätösvaltaa lainsäätäjänä siinä, että poliittinen päätös, joka on hallitusohjelmakirjauksen takana, ei ole riittävä peruste lainmuutokselle, vaan siihen tarvitaan asiaperusteet. Näkisin, että hallitusohjelman kirjaukset tulisi ottaa valtioneuvoston itselleen asettamana ohjelmana sen suhteen, millaista lainsäädäntöä hallituskaudella valmistellaan.

Toivottavaa olisi toki, että jo valmisteluvaiheessa pystyttäisiin tasapainoiseen ja perusteltuun työskentelyyn ja esitykseen, mikä usein on toteutunut juuri työryhmävalmistelun kautta. Tämä helpottaisi merkittävästi eduskunnan työtä asian käsittelyssä. Eduskunnan on tarpeen pitää itsellään liikkumavaraa. Erityisesti rikoslainsäädännön kohdalla tämä kysymys on olennainen, sillä rikoslaki on pysyväisluonteista lainsäädäntöä, jonka tulisi olla perusteiltaan johdonmukaista.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tämä esitetty lainmuutos on ainoastaan tekninen ja sellaisena välttämätön.

Helsingissä, 10.9.2025

Kimmo Nuotio,
rikosoikeuden professori
Helsingin yliopisto